

דרכי יוסף ויהודה

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת ויגש

חטא מכירת יוסף והתיקון לעתיד ♦ קידוש שם שמים בסתר ♦ עשיית רצון ה' מתוך מאמץ – קידוש ה' ♦ קידוש שם שמים בסתר ובגלוי – שתי דרכים בעבודת ה' ♦ יוסף ויהודה – הכוחות שבונים את עם ישראל ♦ בניין הכוחות השונים בשלמות ♦ המבט של רב יוסף ♦ מהפיכות התחילו מיחידים ♦ מתוך אמונה בעצמנו אפשר לעשות דברים גדולים ♦ אמונה בכוח ומעלת לומדי

חטא מכירת יוסף והתיקון לעתיד

הפרשיות האחרונות שקראנו פרשיות מטלטלות. איך קרה דבר כזה, קרע בין אחים, אחים רוצים להרוג את אחיהם, ומוכרים אח לעבד. קנאה גורמת לשנאה כזאת גדולה ואנחנו יודעים שמדובר בשבטי י-ה, ראשי עם ישראל, איך קורה דבר כזה?

יש תירוצים, האחים חשבו שיוסף לא הולך בדרך הנכונה, שהוא מסכן את הדרך הגדולה של בית יעקוב. אבל אחרי כל התירוצים, הקושיה עדיין יותר גדולה מהתירוצים. ואכן חז"ל אומרים לנו שעם ישראל שילם על מה שקרה עם האחים - גזרת עשרה הרוגי מלכות היא בגלל מעשה המכירה. ואחרי הכול, אנחנו צריכים לזכור שהאחים האלו, בני יעקב, היו אנשים עליונים קדושים, והם ראשי שבטי ישראל.

המדרש (בראשית רבה פרשה צג, ב) אומר:

"כִּי הִנֵּה הַמַּלְכִּים נֹעְדוּ עִבְרוּ יַחְדָּו" (תהילים מח, ה) 'הנה המלכים' - זה יהודה ויוסף. 'עברו יחדיו' - זה מתמלא עברה על זה וזה מתמלא עברה על זה. עברו מלשון עברה וכעס. "הִמָּה רָאוּ כִּן תִּמְהוּ" (שם פס' ו) - ויתמהו האנשים איש אל רעהו. "נִבְהָלוּ נִחְפְּזוּ" - ולא יכלו אחיו לעניות אותו. "רָעְדָה אֶחְזָתָם שָׁם" (שם פס' ז) - אלו השבטים, אמרו מלכים מדיינים אלו עם אלו אנו מה אכפת לנו".

המדרש אומר שהיה כאן מתח מאוד גדול, וזה פירוש המילים 'עברו יחדיו' שנתמלאו עברה זה על זה. אבל הזוהר מפרש את הפסוק שהמלכים נועדו יחדיו, הכוונה שהיה חיבור בין המלכים, חיבור בין יוסף לבין יהודה שהם משלימים אחד את השני. אחד הוא המשפיע והשני הוא המקבל, ויש כאן חיבור, ואז ממילא כל העבירות הסתלקו והיה כאן תיקון מאוד גדול.

תלוי על מה מסתכלים, אם מסתכלים על המצב ההתחלתי, מצב הביניים של המאבק או על המצב העתידי שבעזרת השם יהיה החיבור בין השבטים.

קידוש שם שמים בסתר

חז"ל אומרים (סוטה לו:), יוסף שקידש שם שמיים בסתר לפיכך הוסיפו עליו אות אחת משמו של הקב"ה, יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא נקרא כולו על שמו של הקב"ה. ביוסף ישנם שתי אותיות משם ה' – אות י' ואות ו', והוסיפו את האות ה' "עֲדוּת בְּיְהוֹסֵף שְׁמוּ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם" (תהילים פא, ו). יהודה קידש שם שמיים בגלוי בפרהסיא, ולכן כל שם ה' נמצא בתוך שמו. כל שם הויה נמצא בשם יהודה בתוספת של ד'.

יש כאן רעיון עמוק. יוסף קידש שם שמיים בסתר. במבט הראשון היינו אומרים שיכול להיות קידוש שם שמיים רק בגלוי, בפרהסיא, איזה קידוש ה' ישנו אם אף אחד לא יודע מזה? ואולם הגמרא מלמדת אותנו, שיש מושג כזה של קידוש שם שמיים בסתר. מהו קידוש שם שמיים - שאדם מתאמץ מאוד לעשות את רצון ה', זה קידוש שם שמיים. וכגודל ההתאמצות כך גודל קידוש ה'. יוסף התמודד התמודדות מאוד גדולה, עם פיתויים מאוד קשים, והוא עומד בפני הפיתויים ולא נכשל. הוא לא עשה מצווה, הוא רק נמנע מלעשות עבירה, מתוך מאמץ מאוד גדול, וזה קידוש ה'. כשאדם מתאמץ מאוד לעשות את רצון ה' ולהימנע חס וחלילה מלעשות בניגוד לרצון ה', עושה מצווה בסתר למרות שקשה לו, או מתמודד בסתר בינו לבין עצמו ומתגבר ולא חוטא, אף על פי שאף אחד לא יודע - זה קידוש שם שמים.

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

הרמב"ם בהלכות יסודי התורה שעוסק בהלכות של קידוש ה', מביא דוגמא של קידוש שם שמיים בסתר מיוסף - "כל הפורש מעבירה או עשה מצווה לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ברוך הוא כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו הרי זה מקדש את השם". אדם מתמודד בינו לבין עצמו, קשה לו והוא מתגבר כי כך רצון ה', זהו קידוש ה'. וכגודל הקושי, גודל קידוש ה', ואם הקושי פחות גדול, קידוש ה' פחות גדול. כל ניצחון וכל עשייה נכונה על פי ה' מתוך מאמץ, היא קידוש ה'.

עשיית רצון ה' מתוך מאמץ – קידוש ה'

יהודה קידש שם שמיים בגלוי בפרהסיא. בגמרא בסוטה מובאים שני דברים שבהם יהודה קידש שם שמים. דבר אחד שהוא הודה (סוטה יא.), שזה היה ביזיון מאד גדול. יהודה בנו של יעקב, ממשפחה מאוד מפורסמת, והוא מודה לתמר שהוא עשה את מה שעשה, וזה לא נעים וקשה להודות בזה. וגם תמר לא רצתה להגיד במפורש כי לא רצתה לבייש אותו ברבים. זאת אומרת, למרות שזו בושה מאוד גדולה, הוא הודה. דבר שני שאומרת הגמרא (סוטה לו: -לז.). שיהודה קידש שם ה', כשהקב"ה אמר לבני ישראל להיכנס לתוך הים, נחשון בן עמינדב משבט יהודה נכנס ראשון לים עד כדי סכנת טביעה. והמהרש"א (י:) עומד על זה במסכת סוטה ואומר ששני דברים אלו נחשבים לקידוש ה' שעשה יהודה.

לפעמים מעשה של קידוש ה' במבט החיצוני נראה אפילו ההיפך מקידוש השם. במבט החיצוני אפשר להגיד שמה שיהודה מודה זה בכלל לא קידוש השם, זה חילול השם! אם יהודה לא היה מודה, לא היו יודעים שהבן של יעקב עשה מעשה כזה. אם היה מסתיר את זה, היה נמנע החילול השם, וכשיהודה בא ומספר, כל המשפחה שנושאת שם ה' מתבזה, ולכאורה יש חילול השם גדול, ואיך זה יכול להיחשב קידוש השם!?

נתבונן בגדר קידוש השם. כל קידוש השם בעולם יש לזה צד הפוך של חילול השם. אדם שנהרג על קידוש השם, תלמיד חכם גדול וצדיק, עשרה הרוגי מלכות שנהרגו על קידוש ה', הם קידשו שם שמיים אבל בעולם מה היה הרושם - אדם שהיה צדיק גדול, ה' לא עזר לו, והוא נהרג והגויים מנצחים, לכאורה זה חילול ה'. אבל בעומק הדברים כשאנחנו מסתכלים מה עשה אותו הגדול, אותו התלמיד חכם, ר' עקיבא מה הוא עשה, הוא מסר את נפשו על קידוש ה', וזה נשאר אחר כך חרוט לדורות. כשאדם מוסר את נפשו על מצווה, המצווה מתקיימת. כל מצווה שמסרו ישראל את נפשם עליה נתקיימה בידם כגון

מצוות מילה (שבת קל). כשישראל מוסרים את נפשם הם מתחברים אל המצווה שעליה מסרו נפשם, וזה גורם קיום גדול למצווה.

הגמרא אומרת במסכת ברכות (כ.) שאם אדם הולך עם כלאיים בשוק, ומישהו אומר לו הבגד שלך כלאים, הוא חייב לפשוט את הבגד מיד. לכאורה לפשוט את הבגדים ברחוב, איך זה נראה, מה יאמרו הבריות? מצד שני הוא מוכן להתבזות כדי לא לעבור עבירה, וכתוב שם בגמרא במקום שיש חילול ה' אין חולקים כבוד אפילו לרב. אם הוא יישאר עם בגד הכלאיים, זה יהיה חילול ה'. אם הוא יוריד אותם, זה קידוש ה'. איך זה נראה שהרב רץ בלי בגדים ברחוב... מגמרא זו, ומהודאת יהודה, מתברר לנו שגדר קידוש ה' הוא גם שאדם מתבזה כדי לעשות רצון ה'. זאת אומרת - לא להסתכל על החיצוניות של המעשה. הגמרא מלמדת אותנו כלל - לעשות רצון ה' זה קידוש השם גם אם זה נראה לאנשים ההיפך מקידוש ה'.

קידוש שם שמים בסתר ובגלוי – שתי דרכים בעבודת ה'

יוסף קידש שם שמיים בסתר, ויהודה קידש שם שמיים בגלוי. וזה לא מקרה, זה מעיד על המציאות המיוחדת של כל אחד ואחד. יוסף הוא נסתר, המעשה שלו, ההתנהגות שלו, עבודת ה' שלו היא בסתר. יוסף קידש שם שמיים בסתר, זה מעיד על כל המציאות של יוסף. יוסף הוא אדם פנימי, הוא עובד את ה' בסתר, בפנימיות, בעומק, ולכן האחים לא ראו ולא הבחינו איך שהוא עובד את ה'. אולי זו הייתה הטעות של האחים, שבחיצוניות הוא לא היה נראה עובד ה', הוא מתחבר דווקא לבני השפחות, מתחבר לעולם הרחב, אבל באמת לפני ולפנים הוא קדוש הוא צדיק.

חז"ל אומרים כאשר יעקב מגיע למצרים יוסף בא לקראתו, ובאותו רגע שיעקב פוגש את יוסף הוא קורא קריאת שמע. ומסבירים שיעקב כל כך שמח לראותו, וביטא את השמחה בקבלת עול מלכות שמים.

אספר לכם סיפור על סבא שלי. הלכתי פעם לבקר את סבי ז"ל, באתי לביתו, סבתי אמרה שעכשיו הוא הלך להתפלל מנחה ומעריב. באתי לבית הכנסת, סבא שלי רואה אותי מרחוק, ואמרו שם קדיש, אז הוא הרים את קולו ואמר 'יהא שמיה רבא מבורך' בקול חזק מאד ומוגזם. אחר כך כשנפגשנו הוא סיפר לי: ראיתי אותך ושמתחתי מאוד, ורציתי להביא את זה לביטוי בעבודת ה', ולכן קראתי את המלים בקול רם. הלך בדרכו של יעקב. יעקב הוא גם סבא שלנו. על יוסף לא כתוב שהוא קרא קריאת שמע. למה

יוסף לא קרא קריאת שמע, הם נפגשים שניהם, יעקב שמח אז גם יוסף שמח, יעקב קורא קריאת שמע ומקבל עול מלכות שמיים ויוסף לא. הטעם שיוסף עובד ה' בסתר. המפגש הזה מפגש של קודש, יוסף רואה את ה' בטבע, בתוך המציאות לא מעל המציאות. יעקב הוא מעל, שמימי. יעקב הוא מדרגה של קודש מיוחדת במינה, מתעלה מעל המציאות. ויוסף עובד את ה' בתוך המציאות בתוך הטבע. נדמה לי שהשפת אמת אומר את זה. ענינו של יוסף, עבודת ה' נסתרת - "וַיִּדְגוּ לָרֶבֶת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ" (בראשית מח, טז). כמו דגים שהם מתחת למים שהם לא בולטים, וגם עין הרע לא שולטת עליהם מכיוון שהם נסתרים. זה ענינו של יוסף במובן מסוים. יהודה תפקידו להפיץ את אור התורה בדרך הגלויה. זה גם מתבטא בעובדה שליוסף הוסיפו לו אות אחת משם ה'. אותיות י, ה, ו, מופיעות ביוסף בלי האות האחרונה, ויש משמעות לזה ששם ה' עוד לא מופיע בשלמות. הצד הפנימי של ההופעה האלוקית הוא באותיות הראשונות והאות ה"א האחרונה היא מבטאת את הגילוי בעולם הזה. כפי שאמרו חכמים שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם ב"ד וה"י, כי ביה ה' צור עולמים, את העולם הזה בה' ואת העולם הבא ב"י. גילוי של העולם הזה הוא בה"א האחרונה של שם הוי"ה כביכול. יהודה שהוא מקדש שם שמיים בגלוי, האות האחרונה נמצאת אצלו, כי אצלו ההופעה האלוקית כולה מתגלה. ואצל יוסף שההופעה האלוקית עדיין לא בגילוי היא נסתרת, חסרה האות של העולם הזה של ההופעה הגלויה.

אלו שתי צורות של עבודת ה' שמשלימות אחת את השנייה. כך אנו רואים את שתי הדמויות הללו, שני מלכים "אחד באחד ניגשו" אלה שני מלכים יוסף ויהודה, שתי דרכים.

יוסף ויהודה – הכוחות שבונים את עם ישראל

מִרְן הִרְבַּ בְּמֵאמְרֵי הָרֵאִיָּה מֵבִיא אֶת מֵאֵמֶר חַז"ל בְּמִסְכַּת מְגִלָּה בְּדָף ג' וּמְסִבִּיר כִּאֵן רַעִיּוֹן מְאוּד עֵמוּק וִיפָה שְׁקִשׁוֹר בְּעֵינֵינוּ.

הַגְּמָרָא בְּמִגִּילָה (ג). אֹמְרֵת שְׂכָאֲשֶׁר יֹונֵתֵן בֶּן עֹזִיָּאל תִּרְגֵּם אֶת הַנְּבִיאִים, "נִזְדַּעְזַעָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת פְּרָסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פְּרָסָה, יֵצֵאֵה בֵּת קוֹל וְאֹמְרָה מִי הוּא זֶה שְׂגִילָה סִתְרֵי לְבַנֵּי אָדָם" זֶה כְּנֵרָאָה לֹא הִיָּה נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת. נִזְדַּעְזַעָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא גִילָה סוּדוֹת, "עֵמֵד יֹונֵתֵן בֶּן עֹזִיָּאל עַל רַגְלָיו וְאֹמֵר אֲנִי הוּא שְׂגִילִיתִי סִתְרִיךָ לְבַנֵּי אָדָם, גְּלוֹי וִידוּעַ לְפָנֶיךָ שְׂלֵא לְכַבּוּדִי עֲשִׂיתִי וְלֹא לְכַבּוּד בֵּית אָבִא אֲלֵא לְכַבּוּדְךָ עֲשִׂיתִי שְׂלֵא יִרְבוּ מַחְלֻקוֹת בְּיִשְׂרָאֵל".

יונתן בן עוזיאל אומר, אני עשיתי את זה לשם שמיים כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל. ושואלת הגמרא אילו סודות הוא גילה שיש עליהם הקפדה שנזדעזעה ארץ ישראל?

”מאי שנא דאורייתא דלא איזדעזעה ואדנביאי איזדעזעה. דאורייתא מיפרשא מילתא דנביאי איכא מילי דמיפרשן ואיכא מילי דמסתמן” - יש דברים מפורשים שאפשר היה לבאר אותם ויש דברים סתומים שאי אפשר היה לפרש אותם לולי התרגום.

”דכתיב ”ביום ההוא יגדל המספד בירושלים כמספד הדרמון בבקעת מגידון” אמר רב יוסף אלמלי תרגומא דהאי קרא לא ידענא מאי קאמר, ביום ההוא יסגי מספדא בירושלים כמספדא דאחאב בר עומרי דקטל יתיה הדרמון בן טברימון ברמות גלעד וכמספדא דיאשיה בר אמון דקטל יתיה פרעה חגירא בבקעת מגידון”.

כלומר יש כאן שני דברים שרמוזים בפסוק הזה, מספד של אחאב, הוזכר הדרמון אבל הכוונה להדרמון שהרג את אחאב, וזה היה ברמות גלעד. ו'בקעת מגידון' הכוונה להספד על יאשיהו. וכוונת הפסוק שלעתיד לבוא יהיה הספד מאד גדול כמו שני המספדים הללו של אחאב ויאשיהו, זה מה שהפסוק מרמז. מה הרעיון, מה הסוד שהיה צריך להסתיר אותו, וכביכול יונתן בן עוזיאל גילה אותו. הרב לומד מכאן על המחלוקת בין יוסף ויהודה שהיא בעצם מחלוקת במציאות בעולם. העולם וגם האדם בנויים מגוף ונשמה, והנשמה והגוף הם בריב מצד אחד, ומצד שני הם תלויים אחד בשני. הנשמה לא יכולה להופיע בלי הגוף, והגוף זקוק לנשמה. הגוף מושך לענייני החומר לענייני הגשמיות לקיומו הפיזי הממשי, והנשמה מושכת את האדם אל הגבהים הרוחניים אל השקפת העולם אל האמונה אל הקודש - ויש מתח ביניהם. כך בכל יחיד ויחיד, וכך גם בציבור, יש בציבור חלקים שיותר נמשכים לצד הגשמי של המציאות לחזק את הלאומיות את הגוף הציבורי, ויש חלקים שעוסקים באידיאולוגיה בתוכן הרוחני באמונה בקודש, בגבהים הרוחניים - ויש מתחים ביניהם. יוסף מבטא את הצד הגשמי, הוא המושל בכל ארץ מצרים, הוא המפרנס את בני יעקב שבאים למצרים. ויהודה - "הִיְתָה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ" (תהילים קיד, ב) - יהודה עניינו לבטא את הקודש, את הסגולה המיוחדת את ישראל, את השוני מכל האומות כולם. יוסף רוצה להשפיע את השקפת העולם האמונית על האומות כולן, לא להיות 'עם לבדד ישכון', להיות אומה שמשפיעה וזו התמודדות, כי אם יש קשר עם שאר האומות, אם מחוברים איתם, אז לא מופיעים את המיוחדות של עם ישראל. יש משותף בין כל בני האדם, הגוף משותף לכל האנושות. ויש מיוחד לעם ישראל שיש לו את התוכן הרוחני המיוחד. יוסף מבטא את הצד המשותף שבין כל העמים עם המיוחדות שלו,

כמובן יוסף הוא צדיק, אבל הצדיקות שלו היא נסתרת. ומשום שיוסף הוא במדרגה הזאת, לכן דווקא הוא מתאים להיות הלוחם עם עשו, עם אדום, עם עמלק, שאין אדום נופלים אלא בידו של יוסף. גם עובדיה שמנבא על מפלת אדום, הגמרא אומרת (סנהדרין לט:): שעובדיה היה גר אדומי, ומסבירה שזה כמו שכורתים את היער, לוקחים עץ מהיער, ושמים את העץ בתוך הגרזן ואז אפשר לכרות את היער. כלומר מעץ שלוקחים מהיער עצמו כורתים את היער. דווקא עובדיה שהיה גר אדומי, מנבא את חורבנה של אדום. וכך גם יוסף דווקא בגלל שיש לו דברים משותפים עם שאר העולם, דווקא בידו עשו יפול.

בניין הכוחות השונים בשלמות – יביא לבניין השלם

יוסף הוא הצד הגשמי של המציאות, כמובן עם המיוחדות שלו, ויהודה מבטא את המיוחדות של עם ישראל, את הדרך המיוחדת, את הדגל המיוחד, את הגודל הזה, ויש מתח בין שני הכיוונים הללו וזה התחיל כביכול אצל האחים וזה נמשך אחר כך שהמלכות נקרעת לשנים, אפרים לחוד ויהודה לחוד. וזה מבטא את שני הצדדים הללו, אחאב היה מלך ישראל, מצד אחד הוא נהג כבוד בתורה ומצד שני הוא הושפע מאיזבל והיה רשע גדול, הוא בנה את ארץ ישראל הוא בנה עיר, ממשיך את הדרך של אביו הוא מבטא את הצד הגשמי של ישראל. ועל יאשיהו נאמר שלא היה מלך צדיק כמותו. "וְכַמֹּהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר שָׁב אֶל ה' בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מְאֹדוֹ" (מלכים ב', כג, כה) מדייק הרב שיאשיהו לא רצה כלל להיות ביחס עם אומות העולם ולכן הוא לא שעה לירמיהו שאמר שהקב"ה הורה להניח לחיל מצרים לעבור בארץ ישראל. זאת אומרת, הוא רצה לשמור על הייחודיות של עם ישראל. אחאב ויאשיהו, כל אחד מהם משך לכיוון אחר, לא באותו זמן כמובן. אחאב מייצג את הצד של יוסף, ויאשיהו את הצד של יהודה. ויש כאן מספד מצד אחד על אחאב ומצד שני מספד על יאשיהו. כל אחד אחז בדרכו, ואין אפשרות של קיום בדרך אחת לבדה. אין קיום לעם ישראל אם הוא לא קשור בקודש והוא עוסק רק בביסוס החומרי הכלכלי הלאומי הציוני בלי קדושה, וגם אין אפשרות של קיום רק בצורה מופשטת, חיים מופשטים של קודש ללא האחיזה הממשית במציאות הגשמית בארץ בממלכה בסדר המסגרת של האומה. ורק ביחד יש להם קיום. ואם לא, יש מספד על אחאב לבדו, ויש מספד על יאשיהו לבדו. זה הסוד שגילה יונתן בן עוזיאל שיש כאן שני צדדים שחייבים את שניהם.

אומר הרב אם עדיין לא איכשר דרא, אז כשמערבבים את שתי הדרכים הללו ביחד, אז דרך אחת מטשטשת את השנייה ואז אין קיום, ומצד שני אם יש מחלוקת ביניהם אז אין הריסה יותר גדולה מהמחלוקת. כלומר יש כאן איזו מציאות מאד מורכבת לפעמים יש כוחות חדשים שאתה מאחד אותם בטרם עת, אז לא נוצרת שלמות כי כל אחד עוד לא ביסס את המציאות העצמית שלו, וממילא כשהוא נפגש עם הכוח השני אז מיטשטשת הייחודיות שלו. צריך ששני הכוחות הללו יגיעו לשלמותם ורק אז שניהם יתחברו ביחד. עם ישראל זקוק לשלמות בשני המובנים, גם השלמות המסגרתית החומרית הגשמית המבוססת מכל הצדדים, בריאות של אומה עם טבע עצמאי של אהבת המולדת ואהבת האומה וכד', ועם זה מדרגה של קדושה שממלאה את המסגרת בתוכן הרוחני הנשמתי. נשמה וגוף. והמגמה היא ששני הצדדים יפגשו ביחד באופן שלם ואז תופיע השלמות מכל צדדיה.

המבט העמוק של רב יוסף

רב יוסף הוא דמות מיוחדת. רב יוסף אומר ייתיה ואחמיניה ואיתיב בטולי דכופתא דחמריה (סנהדרין צח:). רב יוסף ורבה הם שניהם בעלי פלוגתא, חברים אבל חולקים זה על זה. רבה היה עוקר הרים, חריף מאוד. רב יוסף היה סיני, הוא היה בקיא היה לו זיכרון יוצא מן הכלל וכל התורה כולה הייתה כמונחת בכיסתיה, כשהייתה התלבטות את מי לשים בראש סיני או עוקר הרים אמרו שסיני עדיף (ברכות סד).

רבה אמר "ייתיה ולא אחמיניה", אני לא רוצה לחיות בתקופה של חבלי משיח, זה יהיה קשה מאוד, מותר על זה. ורב יוסף אמר: "ייתיה ואחמיניה ואזכי דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה". אני מוכן לחיות בזמן חבלי משיח ומוכן לשבת בצל של האוכף של חמורו של משיח. החמור מציין את הצד הגשמי, הצד הגשמי מאוד יתגבר ויהיו כל מיני מחלוקות ורפורמה וכד' וכל מיני קלקולים ועיוותים שזה חבלי משיח שזה החומר שמתגבר, וזה יהיה קשה, אנשים ירצו להתעסק דווקא בצדדים החומריים ולא בצדדים הרוחניים, אבל זה חלק מהביסוס של הקיום של האומה, וצריכים שני הצדדים להתגלות בפועל. רב יוסף מוכן לזה.

על רב יוסף גם נאמר בגמרא בסוף מסכת סוטה, שמשמת רבי בטלה ענווה, אמר רב יוסף למה, אני עדיין נמצא, לא בטלה ענווה כגון אנא, אני עניו. כששומעים את זה, זה מאוד מוזר שאדם אומר על עצמו שהוא עניו, אבל עניו אמיתי יכול להגיד את זה על

עצמו. זה מתאים מאוד לרב יוסף שאמרנו שהיה בקי וכל שלושים יום היה חוזר על כל תלמודו. היה מאוד שמח בחג השבועות היה אומר שלולי חג השבועות הרבה יוסף יש בשוק, אבל הוא סיני הוא מקבל. רב יוסף בזכות הענווה שלו הוא מוכן לקבל, הוא אדם שמסוגל לסבול הכול, הוא רוצה כל כך שהגאולה תהיה, והוא יודע שיהיו הרבה ייסורים לפני הגאולה אבל אדעתא דהכי, אני מוכן, העיקר שתבוא הגאולה. ייטייה ואחמיניה שיבוא ואני אראה את הגאולה, אני יודע את הצרות והקשיים שיהיו, אני מוכן להיות בצל, העיקר שתבוא הגאולה, הצל של הגאולה הגשמית שמכינה את הגאולה הרוחנית. זה רעיון שהרב בונה על פי דברי הגמרא האלה. זה הסוד הזה, מצד אחד זה מורכב מאוד, החיבור בטרם עת יכול להיות שהוא לא טוב כיוון שאחד מטשטש את השני. אבל המגמה מוכרחת להיות ששני הכוחות הגדולים הללו עם כל העוצמות שלהם, גם הצד הגשמי וגם הצד הרוחני של עם ישראל, שניהם צריכים להופיע במלוא שלמותם. עם ישראל צריך להיות עם מושלם מכל הצדדים. כשאנחנו רואים את ההתחזקות של הצד החומרי, אנחנו צריכים לשמוח על זה, ואם זה עושה צל וכאילו מוכיב ומטשטש את הצד הרוחני, על זה אנחנו צריכים להצטער, אבל נכון לשמוח על זה שהצד הגשמי הולך ומתחזק, כי שני הכוחות הללו צריכים להופיע באופן היותר שלם באופן היותר מתוקן.

לימוד ממתתיהו – מהפיכות מתחילים מיחידים (השלמה מחנוכה)

מתתיהו ובניו, משפחה אחת, אבא אחד זקן, מכריז מרד על היונים, וזה מתחיל עם יחידים שעושים פעולות גרילה ומתנפלים על היונים, עוד אין ציבור גדול, הוא מתחיל ומצטרפים אליו עוד ועוד אנשים עד שהצליחו להתגבר על היונים ולהדוף אותם משלטון על ארץ ישראל למשך מאתיים שנה עד החורבן. אדם יחיד התחיל את המהלך הזה, משפחה אחת. אנחנו רואים את זה בכל דבר. כל דבר גדול מתחיל מיחידים. הייתי בניחוח אבלים אצל משפחת הרב חיים (דרוקמן) זיכרונו לברכה. וסיפרתי להם על הדבר שאני חושב שהוא הכי גדול שעשה הרב חיים, הוא עשה שינוי במהלך הזה של תנועת בני עקיבא והנוער הציוני הדתי, שהכווין אותו לכיוון התורני. בהתחלה הייתה שאיפה לארץ ישראל, ליישוב הארץ, להקים קיבוצים, הרעיון של הקיבוצים היה גם הרעיון של שוויון ושותפות ויישוב הארץ, אלו היו האידיאלים והשאיפות. ולרב חיים הייתה לו הזכות להקים את הישיבה הראשונה הציונית, ישיבת כרם ביבנה. מרכז הרב נוסדה מקודם, אך לא הייתה כל כך ידועה. ישיבת כרם ביבנה החלה מקבוצה קטנה של תלמידים שזכיתי להיות חלק מהם, ששאפנו להמשיך ללמוד תורה. מההתחלה הזאת התפשטה דרך גדולה

ועצומה של כל תלמידי החכמים של תורת ארץ ישראל. דרך איתנה וחזקה של תלמידי חכמים הולכים וגדלים, והדרך הזאת הולכת ומתרחבת ומתעמקת. זה התחיל מקבוצה קטנה.

גם ההתיישבות ביהודה ושומרון התחילה מקבוצה קטנה, קבוצה קטנה של תלמידי מרכז הרב, שהקימו את גוש אמונים, אחר כך המפעל זה גדל וגדל והיום ברוך ה' יהודה ושומרון מיושבת באופן יוצא מן הכלל. יש אפשרות להתקדם יותר, אבל ברוך ה', והכול התחיל מיזמה קטנה. הראשון היה הרב חנן פורת ז"ל שרצה לחזור לגוש עציון, הוא נולד בכפר עציון עוד לפני מלחמת השחרור ורצה לחזור. אחר כך קבוצה שהתחילה בחברון בראשות הרב לוינגר והרב דרוקמן ז"ל ועוד תלמידי מרכז הרב. ומזה התפתח מהלך גדול מאד. גם בית אל התחילה מקבוצה קטנה של שש עשרה משפחות, שמונה משפחות של הישיבה ושמונה משפחות של קבוצה נוספת של בעלי בתים ומזה קם יישוב שלם. כל יישוב קם כך, ממספר בודדים שהם היו המתחילים.

מתוך אמונה בעצמנו אפשר לעשות דברים גדולים

למה אני מספר לכם, שתדעו לכם, אני רואה שיש פה הרבה קבוצות באולם הזה... ואפשר לעשות דברים גדולים, גם יחידים יכולים לעשות דברים גדולים מאד! מה צריך בשביל זה - צריך אמונה שנאמין בכוחות שלנו.

הרב אומר באורות (אורות התחיה ה):

"גדולים אנחנו... טעות יסודית היא החזרה מכל היתרון שלנו, החידלון מהכרה של אתה בחרתנו" - אנחנו צריכים לדעת שאנחנו גדולים, אסור לשכוח את הדבר הזה, וזו טעות לשכוח שאנחנו נבחרנו על ידי ריבונו של עולם. "אם נדע את גדולתנו ונודעים את עצמנו" - ראשית כל לדעת שאנו שייכים לעם גדול, וכל אחד הוא חלק מהגדולה של עם ישראל, הקב"ה בחר בנו. ההסתכלות הזאת יכולה להיראות כגאווה, מה אנחנו מיוחדים, גדולים, מתנשאים על אחרים, אבל הכרת הגודל היא לא גאווה, היא הכרת התפקיד, הכרת הייחוד, אדם יכול להיות גדול מאד ועניו מאד. משה רבנו היה גדול מכל אדם על פני האדמה ואף על פי כן הוא היה עניו מכל האדם. גם גדול וגם עניו זה הולך ביחד, גדולה אמיתית הולכת ביחד עם ענווה. הקב"ה בחר בנו, "לא מרְבָּכֶם מְּכַל הָעַמִּים חָשַׁק ה' בְּכֶם וַיִּבְחַר בְּכֶם כִּי אִתְּם הִמְעַט מְּכַל הָעַמִּים" (דברים ז, ז) וחז"ל מדייקים אתם ממעטין את עצמכם, אתם ענווים, לכן הקב"ה בחר בעם ישראל, כי עם ישראל יכול לשאת

באחריות מאד גדולה וכבדה. העניו הוא יכול להיות המנהיג, העניו אין לו עצמיות, אז הוא יכול להיות שייך לכלל כולו. המנהיג צריך להיות מי שיכול לצאת מהפרטיות שלו. לא מעסיקה אותו הפרטיות שלו, מעסיק אותו העולם, הציבור, עם ישראל. המחשבה שאנחנו גדולים אינה גאוה והתנשאות אלא תפקיד ואחריות.

האמונה בכוח ומעלת לומדי התורה

ועל דברי מרן הרב, אפשר להוסיף על בני התורה, ככל שאנחנו יודעים את ערכה הגדול של התורה, אז אנחנו צריכים לדעת את ערכם הגדול של לומדי התורה. אם אדם לא מכבד את לומדי התורה, את ההתקדמות התורנית, זו לא ענווה. זה חוסר הכרה בערך התורה. אם אנחנו יודעים שהתורה היא דבר ה', ויש בה גדולה עליונה נפלאה, אז כל מי שנוגע בה, כל מי שעוסק בה, זה מרומם אותו, מוכרח להיות כך. וכל שעוסק בה יותר, היא יותר מרוממת אותו, מעלה אותו, מגדלת אותו. זו ההסתכלות הנכונה על לומדי התורה, מפני שזו ההסתכלות הנכונה על התורה, שהיא דבר ה', היא המקור של הקיום של העולם, היא התוכן העמוק והקדוש, היא נותנת לעולם את המשמעות שלו. העוסק בתורה הוא מתעלה. בני תורה צריכים להיות מלאי אמונה גדולה ושמחה וביטחון גדול מאד, עם הרבה עוצמות, לחלום חלומות, לשאוף שאיפות ולעשות דברים גדולים. זו החובה שלנו, לומדי התורה, הלומד תורה לשמה, מצד אחד היא נותנת לו מלכות וממשלה, ומצד שני מלבשתו ענווה, זה הולך ביחד ענווה עם מלכות וממשלה.

בישיבה שלנו ברוך ה', יושבים בבית המדרש דיינים בפוטנציאל, גמרו מבחני דיינות, ויכולים להיות דיינים, רבני ערים, רבני יישובים, וגם הצעירים המבטיחים, הם בכוח, עוד לא הגיעו לזה, אבל בע"ה יגיעו לגדולה התורנית הזאת, וצריך לדעת לכבד את כבוד התורה. וכשאנחנו נתמלא באמונה יותר גדולה, אנחנו אמנם מאמינים גדולים, אבל אם נאמין עוד יותר בעצמנו, נוכל לעשות הרבה דברים גדולים. אנחנו מדברים הרבה שאנחנו צריכים להתמודד בדור הזה, בתקופה הזאת, עם כל הגירוים הקיימים, אנחנו צריכים לגדל את הכוחות שלנו.

כשאנחנו מתמלאים עוד יותר באהבת ה', ומתוך כך אהבת התורה, ואהבת ישראל עמו וארצו, כשאנחנו ממלאים את הנפש באהבות אלו ממילא אנחנו מסלקים מאיתנו דברים אחרים. זו הדרך הבריאה, לא דרך של בריחה, אלא דרך של התמלאות בקודש. לסלק את החושך על ידי אור, לא על ידי מקלות, זה לא עובד. צריך להתמלא באור, בתוכן חיובי

וזה מגדיל אותנו וממלא אותנו. צריכים לעשות מאמץ גדול להתמלא עוד יותר באהבת ה' ובאהבת התורה, ולהרגיש שינוי, שאנחנו אוהבים יותר את התורה. איך מתבטאת אהבת התורה - ממש מצפים שהסדר יגיע, יותר שמחים על כל לימוד חדש שלומדים על כל הבנה חדשה שיודעים. לשמוח בזה. גם כל מעשה חסד שעושים, להרגיש שאנחנו עושים את רצון ה' מתוך אהבת ה' ואהבת עמו ישראל. כשהפעולות יהיו יותר עמוקות, הם יותר ימלאו אותנו, ואז הם גם פועלים יותר.

הזכרתי שיחידים עשו מהפיכות גדולות. תדעו לכם שכל אחד שמתעלה בעצמו, זה כבר משפיע על הסביבה, אפילו שהוא עוד לא עשה דבר בפועל כדי להשפיע על אחרים, עצם ההתעלות שלו כבר מעלה אותם. כמובן זה לא מספיק, צריך לשאוף לפעול הלאה ולהשפיע. זהו עניינם של הימים האלה שעברנו, של ימי החנוכה, שמוסיפים והולכים, של התעלות רוחנית. בטוח מתוך תלמידי הישיבה יהיו שיעשו דברים גדולים, וכבר נעשים דברים גדולים, שלוחות שקיימות, אבל לא נסתפק בזה, צריכים לעשות מהפכה, והכל תלוי בהתעלות הרוחנית שלנו. שנזכה בעזרת ה' להיות מוסיפים והולכים.

השיחה נמסרה בשנת התשפ"ג

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

